

Ing. HRVOJE ZLATIĆ:
Poljopr.-šum. fakultet, Zagreb

Svinjogojstvo u Velikoj Britaniji

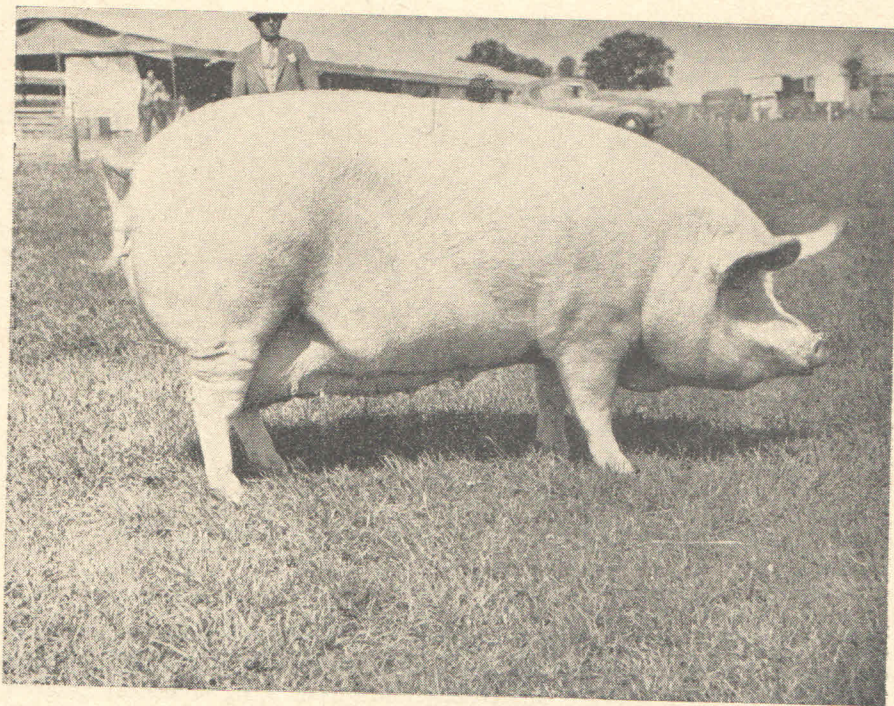
Svinjarstvo u Velikoj Britaniji vrlo je raširena i popularna gospodarska grana s veoma starim tradicijama. Od primitivnih kasnozrelih i uglavnom masnih svinja upornim su selekcijskim radom kroz desetljeća stvoreni novi, mnogo plemenitiji, ranozreli mesnati tipovi svinja, koji su potpuno i u svemu prilagođeni ukusu britanskog potrošača.

Velika Britanija (United Kingdom) ima ukupno oko 5,000.000 svinja. Od toga najraširenija pasmina je Large White, zatim Wessex Saddleback, Essex, Welsh, Middle White, Berkshire, Tamworth i u mnogo manjoj mjeri Gloucester Old Spot, Oxford black and ten i t. d.

Large White je bez sumnje najpopularnija svinja u Velikoj Britaniji. To ima i svoj razlog. Naime, Large White je izrazito mesnati tip svinje, najzgodniji od svih britanskih pasmina svinja za pravljenje bacona, tog svagdašnjeg i omiljenog jela svake britanske kuće. Osim toga Large White je jedna od najboljih pasmina svinja za križanje s drugim pasminama, a u mnogo je slučajeva križanje Large White s domaćim svinjama različitih zemalja poslužilo za stvaranje novih zemaljskih pasmina (slučaj njemačke bijele plemenite svinje, danske zemaljske svinje, češke domaće svinje, ukrajinske bijele svinje i t. d.).

Napori selekcije idu za tim, da se stvori svinja dugačkog trupa, lagane glave, što lakšeg prednjeg dijela, naročito u području plećaka, te što razvijenijih šunka. U mnogim uzgojima u tom se pravcu došlo već vrlo daleko, tako da se može reći za neke tipove Large White, da su vrlo blizu zamišljenoj idealnoj slici životinje, koja bi potpuno odgovarala svojoj svrsi, t. j. proizvodnji bacona.

Od ostalih pasmina najraširenije su Wessex Saddleback i Essex, koje su svakog dana sve popularnije zbog stanovitih prednosti pred Large

Krmača velike bijele pasmine

Whiteom, iako to ne znači, da će te pasmine ni preteći, a pogotovu ne istisnuti Large White. Naime, iako po kvalitetu i po mesnom karakteru Wessex i Essex zaostaju za Large Whiteom, one su bolje majke, otpornijeg zdravlja i otpornije za ishranu. Zbog toga mnogi britanski farmeri pribjegavaju u posljednje vrijeme kombiniranju dobrih svojstava tih pasmina, pa križajući Large White neraste s Wessex ili Essex krmačama dobivaju t. zv. »plavu prasad«, koja osim gore spomenutih dobrih osobina, kao F¹ generacija zbog luksuriranja i brže napreduje. Od dobrih svinja za bacon treba još naročito spomenuti Welsh svinju, koja ima laganu glavu i lagani prednji dio tijela, te Tamworth, koji pripada u dobru mesnatu svinju za bacon, ali polaganije raste od Large Whitea.

Za proizvodnju svježeg mesa kolju se svinje u težini od 140 do 150 lb, ali u tu svrhu upotrebljava se meso i onih svinja, koje su prešle određenu težinu za bacon (preko 220 lb), te one svinje, koje za proizvodnju bacona imaju predebelu slaninu. Kao svinje s izrazitim smjerom proizvodnje mesa za svježu potrošnju uzgajaju se Middle White i Berkshire, ali je njihov broj u poređenju sa svinjama za proizvodnju bacona nerazmjerno malen, a i svakog dana sve manji.

Ostale pasmine svinja, kojih ima mnogo manji broj — križane uglavnom s Large White nerastovima — daju prasad, koja se tovi za bacon.

Jedan od osnovnih uvjeta za tako uspješno svinjogojstvo u Velikoj Britaniji jest bez sumnje točno određeni cilj uzgoja i proizvodnje, te siguran plasman utovljenih svinja u klaonici, a dobrih rasplodnih svinja na tržištu. Relativno visoke otkupne cijene utovljenih svinja, a često vrlo visoke cijene za osobito dobra rasplodna grla (katkada do 500 funti što iznosi oko 400.000.— dinara po službenom kursu u našem novcu) daju poticaj farmerima da savjesno rade, jer im to donosi velike materijalne dobiti.

1. UZGOJ

a) Nastambe

Vrlo važan dio uzgoja svinja u Velikoj Britaniji predstavlja njihov smještaj, koji je potpuno prilagođen klimatskim i ostalim prilikama te zemlje.

Iako postoje velike varijacije u pogledu tipova svinjaca, ipak bi se mogla izdvojiti tri glavna tipa svinjaca:

- 1) prasilišta,
- 2) tovilišta,
- 3) poljski svinjci.

Prasilišta su redovito čvrsto građene zgrade, u kojima se nalaze raspoređeni boksovi za prašenje krmača. Takav boks može biti odijeljen u dva dijela, od kojih u jednoga krmača ne može ući, a služi za prehranu prasadi. Velika većina farmera upotrebljava u prasilištima infra-crvene lampe za grijanje prasadi. Uz zidove boksa nalazi se ograda, da krmača kod lijevanja ne bi ugazila prasad. Osobito se pazi da u svakom boksu bude uvijek čista i suha stelja, jer je mala prasad osobito osjetljiva na vlagu.

Tovilišta bacon prasadi redovito su odijeljena od prasilišta, a podijeljena su u veće boksove, u kojima se zajedno tovi 10—12 prasadi. U novije vrijeme izgrađeno je mnogo t. zv. danskih svinjaca za tov bacon prasadi. Ti svinjci su relativno skupi, ali su široki i svijetli s dobro uređenom ventilacijom, no zimi nešto prehladni.

Poljski svinjci osobito su popularni u Velikoj Britaniji. To su u stvari male drvene kućice za krmače s prašćićima. U sklopu takvog svinjca nalazi se i mali ograđeni ispust, a sve se to zajedno daje pomicati traktorskom vučom na novo mjesto. Time se omogućuje prasadi svakodnevni boravak na svježoj travi.

Za mlade rasplodne svinje te za odbijene krmače često se na ispustima upotrebljuju samo polukružni plehnati pokrovi u obliku niskog tunela, što se također vrlo lako prenosi sa jednog mjesta na drugo.

To su najglavniji tipovi svinjaca, koji su i najrašireniji, ali ima i mnogo drugih varijanata, i to uglavnom sa dva gledišta: ili svinjci, koji su starijeg porijekla, naročito u popravljenim i adaptiranim zgradama, ali koji su još uvijek upotrebljivi i dobro služe svrsi, kojoj su namijenjeni, t. j. da

zaštite svinje od nepovoljnih vanjskih utjecaja, ili pak najnoviji tipovi modernih svinjaca, često puta vrlo skupi, ali zato s potpunim komforom za život svinja. Karakteristično je da se na tom polju veoma mnogo radi u Velikoj Britaniji, te svake godine iskršava veliki broj novih u raznim pravcima modificiranih svinjaca, koji su većinom dosta skupi, ali se od nekoliko desetaka tih novih tipova proširuju oni, koji se pokažu najbolji, a primjerene su cijene. Engleski farmer, naime, ne žali uložiti za naše pojmove i relativno veliki novac da bi unapredio svoje gospodarstvo, jer mu se to redovito dobro isplaćuje.

Osim drva i opeke mnogo se za izgradnju svinjaca upotrebljuju beton, lim i opeka od šljake. Osobito je raširen beton. Taj je beton napravljen od cementa i umjetnog poroznog šljunka, tako da je i sam beton mnogo porozniji nego naš. Taj beton često se upotrebljava i za podove u svinjcima. Iako nije tako hladan kao naš beton, on se ipak svagdje obilno nastire slamom. Lim se mnogo upotrebljava u izgradnji svinjaca, a vrlo je popularan materijal za izgradnju svinjaca opeka napravljena od šljake. Ona je vrlo dobar izolator, a i mnogo jeftinija od ostalog materijala.

Valovi u svinjcima napravljen su najčešće iz betona, ali su s nutarnje strane uvijek premazani glazurom, da bi se mogli lako i dobro očistiti. Hrana se daje svinjama ili u običnim valovima ili pak — ako se hrani suhom hranom — u specijalnim automatskim hranilicama, najčešće metalnim, gdje svinje mogu hranu uzimati po volji. Automatske hranilice vrlo su praktične, naročito za mladu prasad, a osim toga jako pojeftinjuju radnu snagu, jer se pune svakih 6—8 dana.

Na mnogim farmama svinje uzimaju vodu iz automatskih napajala, a na jednoj farmi u Sjevernoj Irskoj uvedena su automatska napajala ne s vodom nego sa sirutkom!

Ovdje je potrebno napomenuti i veliku upotrebu električnih ograda u svinjogojstvu. Nema gotovo jedne farme, koja ne bi imala jednostavnu i vrlo jeftinu električnu ogradu, jer se time osjetljivo smanjuje broj radne snage. Električna energija dobiva se iz akumulatora, koji se puni svakih 6 nedjelja, a jedno punjenje košta 1 shiling (oko 40 dinara). Električna energija dobivena iz električnog voda stoji na godinu 1 shilling, ali je transformator prilično skup, pa se farmeri radije odlučuju za baterijski pogon.

b) Odgajivanje svinja

Pošto su pomno odabrane, krmačice Large White pasmine pripuštaju se u dobi od oko 9 mjeseci, a Wessex i Essex oko 10 mjeseci. Nerastići se pripuštaju u dobi od 9—10 mjeseci. Poslije pripusta krmače idu u čopor s ostalim krmačama, obično na polje ograđeno električnom ogradom, gdje ostaju do par dana prije prašenja. Tada se premještaju u boksove, gdje se redovito nalazi infra-crvena lampa za grijanje prasadi. Krmača se nakon 7—10 dana iza prašenja premješta zajedno s prascima u poljske svinjce, gdje s njima ostaje do odbijanja.

Kastriranje prasadi vrši se u dobi od 7—30 dana, a negdje i kasnije, ali redovito prije odbijanja. Kastrira se samo muška prasad, dok se ženska prasad uopće ne kastrira. Kastriranje obavlja obično sam svinjar.

Prasad se počinje prihranjivati sa 12 do 14 dana, najčešće sa t. zv. corn flakes (kukuruzne flekice). Prasad se vrlo često sijeku zubi da ne nagrizaju krmaču kod sisanja. Prasad siše 8 nedjelja, a onda se odbija od krmače. Krmače se nakon toga tjeraju u čopor da se oporave i zatim ponovo pripuštaju. Nakon odbijanja prasad se iz različitih legla spaja u jedan veći čopor uz slobodnu ishranu hranom bogatom bjelančevinama. Tu ostaju zajedno do 12—14 nedjelja starosti, a zatim se vrši odvajanje prasadi, koja se ostavlja za rasplod, od one za tov za bacon. Prasad za rasplod, odvojena muška od ženske, drži se obično u ispuštima i dobro hrani. Muška prasad ostavljena za rasplod obavezno se mora licencirati do 6 mjeseci starosti. Nelicencirana prasad mora se u najkraćem vremenu uštrojiti. Prasad za tov nakon 14 nedjelja stavlja se u intezivan tov, da bi sa 6—6,5 mjeseci dostigla potrebnu težinu za bacon t. j. 210 lb (oko 90 kg). Ona se uvijek tove u svinjcima.

Obilježavanje prasadi obavlja se vrlo rano, negdje već nakon 8 dana starosti, a tetoviranje se vrši obično nakon odbijanja. Za bijele svinje upotrebljava se tetoviranje, a za crne rovašenje. Obilježavanje markicama ili značkama nije popularno ni rašireno.

To je generalni način uzgoja, koji se provodi na većini farmi, ali ima i manjih ili većih odstupanja od toga. Tako na pr. u Škotskoj prasad uopće ne izlazi u poljske svinjce, pa na primjer bacon prasad u toku cijelog svog života ne vidi ispusta, a ipak dobro napreduje. Takav način uzgoja uvjetovan je klimatskim prilikama, jer hladnoća ne dopušta slobodan ispušt prasadi. Razumije se, u tom slučaju dobra ishrana ima odlučujuću ulogu.

Registar rasplodnih krmača i nerastova vrši se u t. zv. Herd Booku, matičnoj knjizi, koju svake godine izdaje Nacionalno udruženje uzgajaa svinja (NPBA-National Pig Breeders Association). Sve promjene nastale u broju i potomstvu rasplodnih krmača i nerastova javlja farmer posebnim formularom svom područnom agronomu, a ovaj udruženju.

2. ISHRANA

Može se slobodno reći, da je za stvaranje uspjeha u britanskom svinjogojstvu najzaslužnija ishrana svinja. Dugotrajnim radom stvoreni su standardni optimalni obroci za različite kategorije svinja.

Već je ranije napomenuto, da se prasad počinje prihranjivati sa 10—14 dana starosti, i to najčešće kukuruznim flekicama, a u novije vrijeme mnogo se radi na pronalaženju smjesa, koje bi po svom sastavu što više odgovarale potrebama tako mladog i nježnog organizma. Najčešće se u tim smjesama nalazi oko 50 posto mlijeka u prahu, a ostatak čine ječmeno brašno, kukuruzno brašno i mineralne tvari. U svakom slučaju dopunska hrana za prasad pod sisom obiluje bjelančevinama, pa tako uz različite žitarične prekrupe te kukuruzne ili ječmene flekice, u smjesi se redovito nalazi mlijeko u prahu te riblje brašno. Hranu može prasad uzimati po slobodnoj volji, a koritašce s hranom nepristupačno je krmači. Nakon odbi-

janja prasad se obilno i slobodno hrani (iz automatskih hranilica) hranom bogatom bjelančevinama. Često se u hranj za takvu prasad nalaze krmiva bogata bjelančevinama vegetabilnog porijekla (grah, grašak, lucerkino brašno, sojino brašno i t. d.), ali se može reći da je pravilo, da u takvom obroku bude 10 posto ribljeg brašna. U novije vrijeme mnogi farmeri zbog visokih cijena ribljeg brašna uvode u obrok umjesto ribljeg brašna mesno brašno, koje je mnogo jeftinije.

Za odbitu prasad obrok može na primjer izgledati ovako:

- 60 % ječmene prekrupe
- 10 % ribljeg brašna
- 5 % lucernina brašna
- 5 % grahova brašna
- 10 % zobenog brašna
- 10 % finih pšeničnih posija.

Tom smjesom se prasad hrani iz automatskih hranilica do 12—14 nedjelja starosti, a zatim se prelazi na tov za bacon s racioniranim dnevnim obrokom (jer bi ishranom u automatskim hranilicama prasad previše odebljala), koji se može na primjer sastojati iz slijedećih smjesa krmiva:

1) 10 % ribljeg brašna	ili 10 % ribljeg brašna
5 % pogače od kikirikija	10 % brašna od stočnog graha
20 % kukuruznog brašna	60 % ječmenog brašna
25 % finih pšeničnih mekinja	20 % finih pšeničnih posija
40 % ječmenog brašna	

Pri kraju tova, t. j. šesti mjesec smanjuje se riblje brašno na 7% ili 5%, a neki ga i potpuno ukidaju. Veličina obroka određuje se tako, da svinja dobiva toliko 1b (funti) hrane, koliko je mjeseci stara. Na primjer, 5 mjeseci staro prase dobiva na dan 5 1b hrane (2,25 kg). Obično se iznad 6 1b hrane na dan po prasetu ne ide, jer bi moglo doći do prevelikog debljanja.

Osim koncentriranih krmiva neki gospodari upotrebljavaju i sočna krmiva kao dodatak obroku za bacon prasad (stočna repa i krumpir), a u blizini mljekara vrlo je rentabilna upotreba sirutke.

Ishrana prašadi za pork (svježu potrošnju) ne razlikuje se od ishrane prasadi za bacon. Osnovna je razlika u težini prilikom klanja: bacon prasad kolje se u težini od 200—220 1b (najpogodnije 210 1b), a prasad za pork u težini od 140—150 1b. To je pravi pork, ali u pork ide i ona prasad, koja je za bacon prelagana ili preteška (dakle ispod 200 1b i iznad 220 1b), kao i ona zaklana prasad, koja po težini odgovara za bacon, ali je premasna.

Ishrani rasplodnih krmača posvećuje se također velika pažnja, jer dobra ishrana krmače za vrijeme bređosti utječe na broj oprasene zdrave i jake prasadi, a za vrijeme dojenja na njihov brzi porast i otpornost protiv različitih bolesti. Njihov je obrok također bogat bjelančevinama, pa on može za dojne krmače izgledati na primjer ovako:

- 35 % ječma
- 10 % ribljeg brašna
- 20 % zobenog brašna
- 20 % finih pšeničnih posija
- 5 % lucernina brašna
- 5 % graha ili graška
- 5 % mineralnih tvari i ribljeg ulja.

Za vrijeme suprasnosti, mnogi gospodari daju krmačama u početku bređosti jedan dio obroka u obliku repe (fodder beet), ali je u drugom dijelu bređosti potpuno isključuju i hrane samim koncentratima.

Ishrana nerastova ne razlikuje se od ishrane krmača, a pojačana je u vrijeme kada su nerastovi opterećeni većim brojem pripusta.

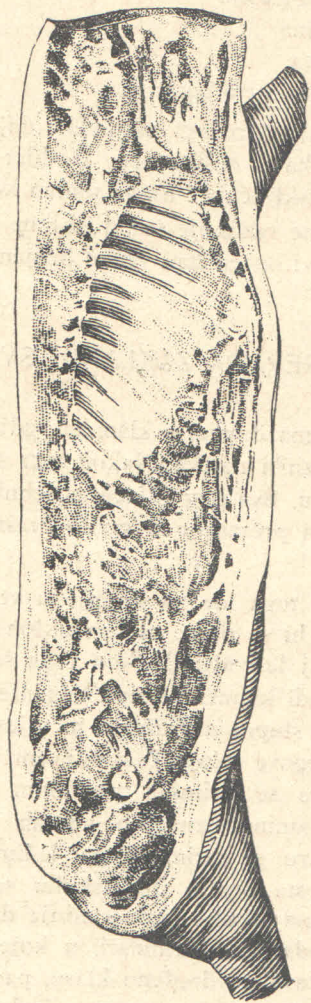
3. PRERADA ZAKLANIH SVINJA

Prasad se kamionima dovozi u klaonicu, gdje ostaje 12—24 sata bez hrane, da bi im se ispraznila crijeva. Nakon toga se omamljuju električnim šokom i odmah prikolju. Sva krv otječe posebnim kanalom u drugi dio klaonice, gdje se odmah prerađuje u krvno brašno, koje služi za ishranu stoke ili kao gnojivo.

Zaklano prase iza toga ide na šurenje u vruću vodu, zatim u stroj za čupanje dlaka, a da bi se dlake sasvim uklonile svinje se u posebnoj kotlu ispaljuju na jakoj let-vatri. Nakon toga se svinje razrežu u dvije uzdužne polovice i izvadi kičmenu stup. Vaganje i mjerenje (dakle samo bez utrobe i kičmenog stupa) najvažnije je mjesto za farmera, jer se tu ocjenjuje vrijednost njegove svinje. Najbolja mrtva težina svinje za bacon je 150—160 lb. Mjere se uzimaju posebnim mjerilom, na kojem je za određenu debljinu slanine označena odmah i određena klasifikacija (A, B, C, i L). Mjere se uzimaju na leđima na tri mjesta: iznad križa, na sredini leđa i na hrptu. Na trbuhu se mjere ne uzimaju, ali je poželjno da slanina na trbuhu bude srednje debljine i ravnomjerno raspodijeljena. Postoje određeni formulari, u koje se upisuje svaka mjera i odmah se bacon svrstava u određenu klasu, pa se na temelju toga kao i na osnovu težine hladnog praseta farmeru isplaćuje vrijednost u novcu. Mjere debljine slanine su standardne za određeni rok, a povremeno se mijenjaju prema ukusu potrošača.

Nakon mjerenja svinje polovice vise 24 sata u hladnoj prostoriji (40° F = 3° C) da se ohlade, a zatim se pristupa njihovoj obradi: izvadi se lopatična kost, ukloni salo, donji dijelovi nogu i glava, te se svinjske polovice lijepo obrade i dotjeraju. Nakon toga se polovice prenose u hladan podrum (opet 3° C) za salamurenje. Tu se posebnom automatskom špricom

uštrcava slana voda u meso, a zatim se polovice stavljaju u salamuru. U salamuri polovice ostaju 5—7 dana, zatim se izvade iz salamure i poslažu u istoj prostoriji jedna na drugu obrnuto poredane. To je t. zv. zrenje bacona.

Bekonova idealna polovica

i traje oko 7 dana, a te se polovice nakon toga nazivaju zeleni bacon. Zeleni bacon se prema ukusu potrošača može odmah trošiti ili se pak može još i dimiti. Bacon se dimi na dimu od hrastove pilovine 48 sati. Time je cijeli proces stvaranja bacona završen i polovice se šalju u prodaju.

4. SISTEM PLAĆANJA I TRŽIŠTE

Pošto su svinje za bacon zaklane, vrši se vaganje i mjerenje debljine slanine, pa se na temelju klasifikacije po kvalitetu kao i težine nakon hlađenja praseta isplaćuje farmeru svota za otkupljenu svinju. Cijene otkupljenih svinja određuje država. One se mogu povremeno mijenjati, ali njihov kostur ostaje u biti isti. Naročito je to bio slučaj nakon rata sve do prvog srpnja prošle godine. Poslije tog datuma ukinuto je, naime, racioniranje mesa i dopušteno slobodno ugovoranje otkupa svinja, ali je država ipak odredila najniže garantirane otkupne cijene, da bi na taj način zaštitila farmera.

Iz prikaza sistema plaćanja, koji je vrijedio do prvog srpnja prošle godine, može se lijepo vidjeti, kako se kod plaćanja uzimao u obzir kvalitet zaklanog praseta:

Osnovna baza bila je 45 shillinga po 1 scoreu (1 score = 20 lb funti) težine zaklanog praseta.

Prase A klase plaćalo se po jednom scoreu 45 shillinga + 6 shillinga na klasu.

Prase B klase plaćalo se po scoreu 45 shillinga + 3 shillinga na klasu.

Prase C klase plaćalo se po jednom scoreu 45 shillinga bez dodatka na klasu.

Prase, koje je bilo teže od određene maksimalne težine za bacon (8 scorea), plaćalo se 45 shillinga po scoreu minus oko 48—50 shillinga po cijelom prasetu. Kolika je razlika ugojiti prase A klase ili ono preteško, najbolje pokazuje ovaj račun: Prase A klase — 8 scorea = 160 lb × 51 shilling (45 + 6) = 408 sh. Prase preteško — na pr. 8 scorea i 10 lb = 170 lb × 45 shillinga = 388 shillinga minus 50 shillinga = 332 shillinga.

Dakle razlika je gotovo 3 funte i 10 shillinga (katkada i više) samo po jednom prasetu, a to je veliki novac.

Bacon svinje prodaju se direktno tvornici bacona, pa se tamo vrši i obračun i isplata.

Prodaja i kupnja rasplodnih svinja može se vršiti privatno direktno na farmi, ali je mnogo popularniji način kupnja i prodaja putem akcije. Gotovo svaki gradić ima za taj posao određenu prostoriju na tržištu, i tu se stoka licitira uobičajenim načinom, t. j. svinju kupuje onaj, tko ponudi najveću cijenu.

Na tržište se izgone mlade krmačice i nerastovi u dobi od 8—10 mjeseci. Krmačice moraju biti bređe, a nerastovi licencirani. Takve krmačice postižu prosječno cijenu od 30—60 funti, a nerastovi prosječno 10—20 funti više, ali to sve zavisi o kvalitetu predvedenog materijala. Mnogo se rjeđe dovode na akcionu prodaju krmače starije od godinu dana i slabo se plaćaju. To se obrazlaže time, što takva krmača, koja se već prasila, sigurno ima kakvu grješku (na pr. mali broj prasadi, slaba mljekulja, loša majka ili možda čak i neplodna i t. d.), a osim toga engleski farmer želi da sam uzgoji mladu krmaču. To su ustaljeni običaji, bazirani vjerojatno na dugogodišnjem iskustvu.

Osobito dobri farmeri priređuju jednom, a katkada i dva puta na godinu samostalnu aukcionu prodaju svojih svinja na vlastitoj farmi. Tu su prosječne otkupne cijene svinja redovito veće od onih na tržištu, a katkada ekstremno visoke (500—800 funti za 1 krmaču ili nerasta).

Svemu tome u velikoj mjeri pomažu stručna i odgajivačka udruženja, mnogobrojne poljoprivredne izložbe, te odlična propaganda.

U Velikoj Britaniji postoji posebno svinjogojsko udruženje NPBA (National Pig Breeders Association), koje povezuje gotovo sve uzgajae svinja u toj zemlji. Ono stručno rukovodi cijelom organizacijom svinjogojstva, a vodi također i matične knjige.

Osobito su značajne izvrsno organizirane poljoprivredne izložbe, koje se priređuju u toku godine po cijeloj zemlji za uža i šira područja, a jednom se na godinu održava tradicionalna kraljevska poljoprivredna izložba koja predstavlja vrhunac dostignuća u britanskoj poljoprivredi. Na prošlogodišnjoj kraljevskoj poljoprivrednoj izložbi srpnja mjeseca u Windsor Parku kraj Londona moglo se vidjeti zaista najbolje što jedna napredna i moderna poljoprivreda može proizvesti, počevši od sjemenja do idealnih tipova svih vrsta domaćih životinja. Na tim izložbama osobito upada u oči uska saradnja industrije s poljoprivredom, jer to i jest jedan od osnovnih uvjeta za razvijanje moderne poljoprivrede u svakoj zemlji.

5. PRIMJENA STEČENIH ISKUSTAVA NA NAŠE PRILIKE

Od svega onoga, što čovjek nakon duljeg boravka može vidjeti i naučiti o britanskoj poljoprivredi, mnogo bi se toga dalo primijeniti i u našoj poljoprivrednoj proizvodnji, iako treba odmah napomenuti da sve stvari, s obzirom na mnogobrojne različite faktore, nisu za nas prihvatljive. Ograničujem se samo na one najvažnije stvari, koje nama mogu koristiti i čije bi provođenje svakako značilo dobar korak naprijed u našoj poljoprivredi, odnosno svinjogojstvu. Govoreći u prvom dijelu o nastambama za svinje, mislim da bi za naše prilike bilo od velike koristi da se ispita najpogodniji tip svinjca kako za rasplodne krmače s praščićima, tako i za tov prasadi. Kod toga prvenstveno mislim na utjecaj klimatskih faktora, koji imaju najvažniju ulogu pri izboru najpogodnijih tipova svinjaca u pojedinim područjima. Sigurno bi trebalo koristiti britanska iskustva u pogledu upotrebe jeftinog građevnog materijala za svinjce kao što su opeka od šljake, porozni beton, heraklitne ploče i t.d.

Na većim svinjogojstvima mogla bi se bez većih troškova provesti ishrana prasadi automatskim hranilicama, što ne iziskuje ni veliko znanje ni prevelike troškove, dok su s druge strane uštede na radnoj snazi kao i brži prirast prasadi znatno veći.

U ishrani svinja osobito je zanimljiv problem bjelančevina, kojih mi nemamo dovoljno. Velika Britanija upotrebljava za ishranu svinja ogromne količine ribljeg brašna. Mi to nismo u stanju provesti, jer je naše more presiromašno ribom, da bi mogli proizvesti veće količine ribljeg brašna, a

uvoz ribljeg brašna je nužno zlo, kojem treba potražiti jeftiniju domaću zamjenu. Uz korištenje svih mogućih izvora životinjskih bjelančevina težište bi trebalo baciti na upotrebu mlijeka i mliječnih nusprodukata za ishranu svinja, a to je ujedno i najbolja zamjena za riblje brašno. Isto bi tako trebalo posvetiti veću pažnju proizvodnji i sušenju lucerne, čime bi se moglo proizvesti znatne količine lucerninog brašna, a time bi dobili još jedan dobar koncentrat za ishranu svinja. Velikim imanjima isplatilo bi se kupiti sušnice za sušenje lucerne, jer bi brzom proizvodnjom (cijeli proces stvaranja lucerninog brašna od zelene lucerne traje 2 sata) uštedilo velike svote novaca na radnoj snazi i hranidbenoj vrijednosti tako dobivenog produkta.

Kod napasivanja većeg broja svinja (i ne samo svinja nego i goveda) trebalo bi postaviti električne ograde, koje ni kod nas nisu skupe. Time bi se odteretio znatan dio radne snage, a vrlo jednostavnim premještanjem električne ograde omogućilo bi se pregonsko napasivanje, taj najnapredniji način iskorišćavanja pašnjaka.

Nakon udomaćivanja uvezenih svinja iz drugih zemalja (Velika Britanija, Njemačka i t. d.) trebalo bi pristupiti osnivanju udruženja uzgajivača pojedinih pasmina svinja što bi sigurno u znatnoj mjeri povećalo interes naših svinjogojaca za naprednije vođenje njihovih svinjogojstava. Vrlo bi važno bilo da su ta udruženja stručno solidno vođena.

Na kraju, mislim da je izobražavanje stručnjaka u zemljama, koje imaju visoko razvijenu poljoprivredu od neizmjerne koristi za dalji razvitak naše poljoprivrede. Napominjem da je to od osobite važnosti baš u svinjogojstvu, jer se uvozom većeg broja velikih bijelih svinja iz Velike Britanije pred mnoge naše poljoprivrednike i poljoprivredne stručnjake danomice postavljaju mnogi teški problemi u vezi s uzgojem i ishranom tih svinja.

Mnoge od tih problema, kao što se iz izloženog vidi, britanski su poljoprivrednici s velikim uspjehom riješili. Korištenje njihovih iskustava može za nas biti više nego dragocjeno.